

Fra den religiøse æggeskal

Af Jakob v. H. Holtermann

Ved et debatmøde d. 16/1 brillerede Biskop Kjeld Holm med at sammenligne satire over religiøse tabuer med at gøre nar af forældre der har mistet et barn. Angiveligt ud fra den tanke at det ene er cirka lige så nytteløst og umotiveret onskabsfuldt som det andet. En betragtning overrabbiner Bent Lexner vist synes han skulle bakke op.

Og det er jo næsten til at tude over. For det viser hvor autistisk man kan blive af at opholde sig for meget i sin religiøse æggeskal. Her et år efter Muhammed-krisens kulmination sætter det en nedslående målestok for hvor langt fremtrædende gejstlige er nået mht. at etablere den mest elementære forståelse for deres sekulære kritikeres standpunkter. Særligt ironisk bliver det i lyset af at samme gejstliges primære indsats i debatten har været idelige opfordringer til gensidig forståelse og dialog. Ikke at de ikke har holdt møder. Det skal guderne vide de har – med andre religiøse. Det seneste år har alverdens biskopper, rabbinere og imamer siddet lårene af hinanden ved dialogmøde efter dialogmøde. Resultatet har som regel været at det ikke er religionen der er problemet. Og det må jo have krævet stor selvovervindelse at mødes og nå frem til den oprørende konklusion. Hvilke formidable kompromisser har man ikke måttet indgå?

Men mon ikke det alligevel ville have krævet større anstrengelse at mødes med et par sekulære kritikere? En anstrengelse Kjeld Holm og co. angiveligt ikke har magtet på egen hånd – at dømme ud fra den usmagelige parallel til forældres sorg. Nuvel, skulle han engang forville sig ind i en debat hvor der rent faktisk står noget på spil, så følger her en kort guidet tur gennem modpartens forestillingsverden:

Her er udgangspunktet at religionen *de facto* er en meget magtfuld politisk institution – trods enkelte gode intentioner om at holde den ude af det offentlige rum. Ikke alene finder man ofte (som i DK) en bestemt trosretning i forfatningen. I praksis øver religion en massiv indflydelse på indretningen af samfundslivet: Den blander sig i hvordan vi underviser vores børn, hvilke kønsroller vi anerkender, vores forhold til teknologi og videnskab osv., osv. (for slet ikke at tale om at det af og til lykkes den at få folk til at slå ihjel i dens navn).

Og det er selvfølgelig i lyset af denne uafviselige indflydelse at de sekulæres ugudelige aktiviteter skal forstås. De ser med stærk skepsis på denne vidtforgrene politiske magt og vurderer (med urette Kjeld Holm?) at religiøse tabuer og tilhørende følelser spiller en afgørende rolle. Det er derfor det er så misvisende at fremstille blasfemi som blot umotiverede åndelige overfald. God blasfemi er først og sidst magtkritik. Den er en kritik af den magt der vedvarende udøves i religionens navn. Og heri ligger selvfølgelig forskellen: Hvordan skulle noget lignende nogensinde kunne siges om forhånelser af forældres sorg?

Måske Kjeld Holm burde genlæse Umberto Eco's *Rosens navn*. Når munken Jorge slår det halve kloster ihjel for at hemmeligholde Aristoteles' bog om komedien, så er det netop fordi han har indset hvilken formidabel trussel latteren udgør. Den underminerer gudsfrygten som er selve nøglen til religionens magt over sjælene: "Når narren ler, så siger han inderst inde 'Deus non est'."

Derfor har religionen en strategisk interesse i at beskytte centrale dogmer med tabuer. Og derfor kan den sekulære kritiker selvfølgelig ikke acceptere disse tabuer. Slet ikke i betragtning af at de troende, som den gamle religionskritiker Alf Ross har bemærket, notorisk har vanskeligt ved at vise samme hensyn den anden vej: "De Hellige skåner jo heller ikke vore følelser. De taler om os som fortabte sjæle; mange fordømmer os til evige helvedeskvaler og beder sågar for os. Sådan noget er jo sårende – hvis ikke det var så urimeligt dumt."

Sådan cirka tager sagen sig ud fra religionskritikerens side. Kjeld Holm er muligvis uenig i analysen af de religiøse tabuers rolle. Men den burde række til at ophæve den religiøse autisme så langt at enhver snak må forstumme om satirikerens som en slags åndelig *happy slapper* der bare gør det for sjov og fordi han kan. Og forhåbentlig kan vi så – med et års tids forsinkelse – få gang i en rigtig dialog om sagens kerne. Kom nu Kjeld, you can do it!